

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<p>Elofizetési díj: Egész évre ... .. 4 frt. Félévre ... .. 2 „ Negyedévre ... .. 1 „</p>	<p>A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.</p>	<p>Ugy a lap szellemi részét illető cikkeik, mint az előfizetési penzek a „Köz művelő- dés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várhoz küldendőik.</p>
--	--	--

A mozgató eszmék.

Mióta Felméri a gondolatok öröklékenységet hozta forgalomba s a fatalismus értelmében ujabbán a mellet kardoskodik, hogy az u. n. uralkodó eszmék átgyurják, praeparálják a nemzedékek idegrendszerét, és ily módon alkalmatosokká teszik az utánunk következő nemzedékek „agyait“ bizonyos közkeletű eszmék befogadására — azóta kedvenc eszmeként motoszkál a mi kulturhistorikusaink „agyában“ a szűkségképesség gondolata.

Különösen a történelem az okvetetlenkedésnek kedvelt territoriuma. Az újabb történetírói genialitás netovábbja kimutatni azt, hogy valaminek okvetetlenül kellett bekövetkeznie. Beszélnek azután történelmi végzetéről, a körülmények kérelhetetlenségéről — csakhogy megmentsék a kulturtörténelmi praedestinatiót, Calvin „kedvenc eszméjét“ és sárba tiporják az egyén szellemi értékét és akarati szabadságát.

Ma az egyén semmi, a viszonyok mindenhatók!

A modern praedestinatio most már a magyar irodalom-történelemben is kísért, csakhogy más alakban, a külföldről importált „új eszme“ a faji sajátosság alakjában (Rassencharacter). Zoologusok hozták forgalomba, materialisták fűzték tovább és belevitték egy magasabb körbe, hogy magyarázabbassák segítségével a lelki élet megnyilatkozásainak nagy útjait.

Bodnár Zsigmond*) a f a j s a j á t o s s á g á t mint nemzeti-séget szerepelteti. Nézete szerint ez a megváltozhatlan valami, mely folyton beleütközik a világ haladásába, illetve az ujabbán felmerülő eszmék ütköznek azokba a szegény nemzeti individuumokba és e küzdelemben megtépetnek az új eszmék, módosítva a változhatatlan nemzeti individuumok lehetőségétől.

A nemzeti irodalmak voltaképpen két lapból állanak, a kell és tartzók — a Soll és Haben, az akezió és rakezió (sic) lapjaiból.

Egyik oldalán a folyton fölbukkanó új eszmék, másikon a merev, renyhe nationalismus. Az előbbi magával akarja ragadni a merev nationalismust, viszi is egy darabig, de aztán elejti, mert abstract általánossága a nemzetiség különösségével nem bír. Az új eszme pedig megnyirbálva, megkopaszta letűnik, hogy helyet adjon egy újonnan felszállandó világmogató eszmének.

*) Irodalomtörténet V—VII. füzet.

Az eddigi mozgató eszmék: a catholicismus a X. században, a renaissance a XIV-ben, a protestantismus a XVI. az illuminantismus a XVIII, s a liberálisismus a XIX-ik században.

Ezek tehát alejárt és lejárandó eszmék! Csupán a nemzetiség örök. A magyar szellem ez eszmékkel állott tolytonos tusában s a küzdelemből kerültek ki a különböző irodalmi iskolák és műfajok.

Amugy birtelenében csillogónak látszik e culturalis buborék, de mihelyt a kritika szalmaszállával megérintjük, széjjelpuffan.

Először is 1) a catholicizismus nem áramlat, a mint nem az a $2 \times 2 = 4$. Ha a tudásnak meg vannak a maga elismert tényei, ugy az ethicának is vannak kétségbe vonhatatlan tényei.

2) Az „újabb lélektan“ hirdetheti ugyan, hogy „az eszme mozgatja az erkölesvilágot“, de a változó eszmékhez simuló erkölestan sohasem ethica, egyszerű Felméri és Darwin-féle faji alkalmazkodás, élelmesség, vagy közönséges savoir-vivre, amint ezt Felméri Neveléstana mondja.

3) Változik maga a nemzetiség is. Nem örök. A keltákból, gallokból, frankokból francziák, a porosz szlávokból tősgyökeres németek, a normannokból norvégok, a gótok és iberekből spanyolok lettek. Hová lettek az őstypusok, melyekből e zagyalék népek alakultak? Megváltoztak, átalakultak, mint nyelvek, melynek történetét tanuljuk.

4) A nemzetiség „merev individualismusa“nak legjobb czáfolata, hogy Frank, Strossmayer a horvát nemzetiségnek szószólói, Petőfi (quondam Petrovits), Toldy (Schedel), a Hunfalvyak (Hundsorfer), Irányi, Hermann a magyarság soraiban küzdenek. Chamisso, Delamotte-Fouqué német írók, Karr Alfonse, Sand meg francziák. Hol itt a titokzatos „változhatatlanság“?

Már Eötvös József mondotta: ilyenné lesz az ember a minővé nevelik. Ha magyarrá neveljük, magyar lesz belőle, ha németnek, német válik belőle. Ha örökké beszéltünk neki a praedestinációról az életben, az irodalomban, tagadjuk az erkölesi világrendet, tagadjuk az ethicai elvek változhatatlan magasztosságát, hitetlen fatalista leszen belőle, a ki előtt persze a kereszténység múlt eszme, egyértékű a múlt század eszeveszett rationalismusával (Bodnár szerint Illuminantizmus) vagy a mostani század kufár liberalismusával.

5) Ha minden felmerülő eszme gyöngül, lejár, kihal: ugy az emberiség jövője czélnélküli küzdelem, sőtétben botorkálás.

Ha semmi pozitív nincs, minden átmenet, miként a stoikusok, minden szkepszisz, miként a szófisták (meg Schopenhauer) mondták — akkor az erénynek semmi értéke, az életnek semmi értelme. Gyönyörű perspectiva, a mit a fatalismus nyugéban szenvedő „mozgató eszmék“ az e z beriségnek nyujtanak!!

Dr. Czirbusz Géza.

Szerkesztői örömek és mizériák.

Már ifjú koromban kiváló kedvet éreztem magamban az írói pályára. Halomszámra írtam a verseket, melyeket egytől-egyig költői ihlet és lelkesültség sugalt. Magától értődik, hogy a Horatius-féle „nonum prematur in annum“ elvet tartva szem előtt, egyelőre nem léptem azokkal a nyilvánosság foruma elé. Féltekény gonddal őriztem szellemem eme szülöttjeit tulipános ládamban, míg végre VI. osztályos koromban elhatároztam, hogy azokat egy 15 kros szépen vonalozott füzetbe időrend szerint leírom s ezen első versgyűjteményemet számtan-tanáromnak ajánlom illő „költői előhangok“ kal ellátva. Számtan-profeszoromat azért akarám ennyire megtisztelni, hogy az ígért sekundát valahogy háirtsa el költői aggódo fejemről.

De bizony — kétségkívül irodalmunk hátrányára — elmaradt a versgyűjtemény. El pedig azon egyszerű okból, mert — mielőtt a verskötet illő kiállításban elkészült volna, a sekundám már ott fungált az időszakai „Értesítő“-ben. Most már nemes boszu forrongott bennem.

Egy oly tanárnak, ki költői röptemet ily módon akadályozza meg, csak nem ajánlhatom verseimet; egy ily tanárt nem tartok méltónak arra, hogy őt a többiek közül kiemelve annyira megtiszteljem.

Elmaradt tehát a megtiszteltetés, de jött helyébe egyéb. Pegazusommal neki rugaskodtam számtan-profeszoromnak s irgalmatlan rimekben irgalmatlanul megdolgoztam. Nem ismertem akkor könyörületet. S mivel a historia tanára az említett profeszor urnak nem volt épen a legjobb barátja — mi természetesebb, minthogy versgyűjteményem első lapját kitépve egy újat ragasztottam oda, melyen a historia profeszorának ajánlám „ifjú költői lelkem zsenge áldozatait“. Az irgalmatlan vers is helyt foglalt a kötetben, pláne nagyobb be-tükkel írva.

De hát a sors keze ismét belemarkolt terveimnek szépen szőtt hálójába s azt széttépte. A történelmi profeszor ur egy fényes nap delutánján jól megbotozott, (mivel lármáztam) s így ő is elesett a kiténtetéstől. Őt is tehát megverseltem. Sajgó hátam s vérző lelkem egy elegiko-satiriko förmedvényben leltek ritka szép kifejezést.

Ez volt utolsó versem; letettem a lantot, hadd nyugodjék, tölem ne várjon senki dalt . . . A hálátlan világ nem érdemes arra. . . .

Neki fogtam most a prózának. Ez már sokkal bajosabban ment. Írtam értekezéseket, fejtegetéseket, novellákat, sőt még egy regénynyel is megpróbálkoztam. Nem tetszettek egy

cseppet sem; széttéptem. Belsőm sugalta, hogy költőnek születtem s a rim az én elemem. Hej ti profeszorok! hogyan fogtok ti egy költői lélek meggyilkolásáért egykor beszámolni?! Isten irlalmazzon nektek! Én megbocsátok.

Ilyen kevésbbé üdvös munkásságok között valahogy túlestem a gymnasinmon s az egyetemre mentem. Hosszas protekeziók után reporterré lettem egy meglehetősen hírnévnek örvendő napilapnál, me nyek niveauját — legalább is a rémes híreket kedvelő publikum előtt nagyban sikerült emelnem. A gyilkosságokat, öngyilkosságokat, baleseteket, családai katasztrófákat oly érdekenyen és meghatóan táltam fel a közönségnek, hogy az én tollam hegyére került szerencsétlen szerelmesek, anyagi nyomor miatt kétségbeesettek, társadalmi áldozatok biztos halhatatlanságnak örvendettek (?) leg alább is a kofák, meg kávésnénikék között.

Elteltek az egyetemi évek is s előttem állott a világ. Mi legyek, hová menjek? A fővárosi élet zajából esendesebb helyre vágyódtam. Aztán meg a reporteri hivatal sem felelt meg „egyetemem végzett“ egyéniségemnek, habár igaz, hogy a vizsgálatokkal az „alma mater“-nek bizonytalan időre adósa maradtam.

Végre sikerült egy ambíziómnak teljesen megfelelő állást kapnom. A „P. H.“ három egymásutáni számában a következő hirdetés vala olvasható: „Keresetek egy vidéki hetilaphoz szerkesztőt. Köteles a lapot vezetni. Javadalma: ebéd a városi pénztárnoknál, havi 15 fit s a lapban közölt hirdetésekben befolyó jövedelmek fele. Pályázatok, melyekhez főképpen a kellő képzettségről s esetleg hírlapírói működésről tanuskodó bizonyítványok — arzékképpel együtt melékelendők, folyó évi folyó hó 15-ig alulírottához küldendők. Az állás jövő hó 1-én foglalandó el, mivel a volt szerkesztő — ki városi végrehajtónak választott meg szintén akkor kezdi meg hivatalos működését. Nagyvár, 18 . . . hó 1-én. Nyers Béla s. k. polgármester.“

Benyújtottam azonnal a pályázati hirdetésben jelzett melléletekkel ellátott pályázatomat s 114 pályázó közül csaknem egyhangulag választottak meg. Már a hó 28-án Nagyváron voltam, hol a polgármester nagyon jól fogadott s bemutatott hivatalos személyzetének, kik láthatólag kitüntető rokonszenvvel és barátsággal halmoztak el.

Az én kosztadó pénztárnokom volt mindenik között a legbarátságosabb. „Kedves főszerkesztő ur! Drága öcsém!“ voltak rendes titulusaim. S én csakugyan jól kezdtem magam érezni. Dagadott a kéblem. Mily szép terem nyilik itt a sajtó által, mily üdvös eszméket honosíthatok meg, mily nemes reformokat létesíthetek. Az emberek — úgy látszik — minden jóra fogékonyak itten.

Meg is kezdettem fontos missiómat. Végrehajtó elődöm átvette új munkakörét s így az első vasárnap reggel már az én felelős szerkesztésem alatt jelent meg a „Nagyvári Hírfutár.“ Altalános megelégedéssel vette a közönség a lapot s diéséretben ugyanesak nem volt hiány.

De annál nagyobb volt az anyagiakban 15 trtnyi havi fizetésből fedezni minden szükségletet az ebédet kivéve, bizony minden magáért felelős embernek gondot ad, annál többet egy felelős szerkesztőnek. Az én pénztárnokom kosztja sem vala aztán valami fényes. Nagyszámú családdal rendelkező szegény, melynek poetikus zamatját 5 leány képezé, akik ugyanesak várták azt a pillanatot, melyben ha nem is

szivet, de legalább előrevet cserélhessenek. S hogy erősen el ne bizzanak a leendő jó parthie rövására, hát koplaltak el v b ő l, én pedig ve'ük együtt kényszerből.

Telt, mult az idő; a lap rendszeren jelent meg szebbnél-szebb versekkel, regényekkel s politikai czikkekkel, mert ambícióval dolgoztam. Az anyagiak is sajnos a rendesek maradtak. Hirdetésekből nagyon csekély összeg eszegegett a kiadó budgetbe, pedig a pénztárnok ennek feléért meg valamelyik leányának tudásáért vállalkozott a kosztadásra. Szegény ember, mennyire esalódott. Pedig bennem remélt ő is, meg őt hajdon leánya.

Egyszerre egy reményesillag tünt fel szerkesztői koplalásom borus éjjelén. Ezen reményesillagot pedig — virstlik képzétek. Virstlik bizony, még pedig kóser virstlik. Ezen virstlik sok örömet és sok jó vacsorát szereztek nekem, de egyuttal olyan bajt is . . . No de menjünk csak esendesen.

A sok levél közt, mert hiszen eleget kaptam különösen tudakozódót ugyannyira, hogy a szerkesztői üzenetekben még csirke-hizlalási, bábászati és disznó-ölési kérdésekre is kellett szakszerűen válaszolnom — egy napon egy „An die geehrte Redaction des Nagyvári hirtutár in Nagyvár“ című érkezett. Felbontom, hát „Joseph Rosenberg et Comp. Kóser Salami und Selchwaaren Fabrik, Budapest“ kér arra, hogy lapomban az ő szalámiját meg virstlit a mellékelt árjegyzék szem előtt tartásával ajánljam, persze rendes hirdetési díjazásért. Hát miért ne; szivesen, csak fizessen. Egyuttal azt írta a fenti czég: „Wenn Sie dann und wann ein wenig Reklame mit oder ohne Annonce in redactionellen Theil für unsere rühmlichst bekannte, mit streng ritueller Reinlichkeit erzeugten Selchwaaren machen, so würden wir als Honorar Postpacket Selchwürstedieneu, je nach dem Erfolge, den Ihre Publicität für unser Geschäft erzielt. Hochachtend stb.“¹⁾ Sokat ugyan nem értettem németül, de annyit mégis csak kibetűztem, hogy nagy reklám a czégnek s akkor lesz virstli elég — nekem.

Jól tudtam, hogy lapom hirdetéseit a legtöbb esetben figyelemre sem méltatja a közönség. Ha ezen virstli-hirdetés is társai sorsában részesül, akkor a már megszokott módon folytathatom vacsoráimat a holdnál. Pedig még a költőnek is jobban esik a meleg virstli, mint a hideg hold-sugár.

Gondoltam hát egy nagyot, merészet.

Lapom következő számába egy vezércikket írtam, melynek czime ez vala: „Mit és hogyan együnk?“ Közegészségügyi szempontból tárgyaltam az ételek minőségét, mennyiségét, — kikeltem a gyomornak főképp az estebéd alkalmával való túlterhelése ellen s orvosi szaktekintélyekkel Aesculaptól egész Virchowig bizonyítottam be, hogy a legegészségszebb étel a világon a jó virstli formával vagy zafatosan. S a mi a fő, s itt a háziasszonyokhoz szóltam-szerföltött olesó. Tehát egyik mindenki virstlit. S itt egy költői lelkesedéstől duzzogó diesériádát raktam a virstlire s végül buzdítottam lapom t. oivasóit, főképp a háziasszonyokat, hogy a virstlit egyes egyedül Rosenberg stb. híres és teljesen megbízható czéjétől szerezzék be. Cikkemet ezen költői intellemmel fejeztem be:

„Virstlit egyél hát, mert ez a virstli testileg jót ad;
S hogyha a tested ép, szellemed s lelked is szép.“

1) Szerkesztőségünkben megtekinthető.

Fel. szerk.

Ezen fulmináns vezércikknek meg is volt a hatása. Nem túlozok, ha azt állítom, hogy Rosenberg et Comp. 3 napon át virstli-pakolással volt elfoglalva a nagyvári i. rendelők részére. Annyi kóser virstli érkezett a községbe, hogy valósággal inficiálta a levegőt. Ebéd virstli, villásregeli virstli, vasora virstli. Vendéglőben sör, bor mellett, kávé után virstli. Az emberek egymást virstlire hívták meg, virstlivel itták azaz tán ették a pertut. Virstli mellett lumpoltak s énekeltek az eszlári zsidó nótát, mert dühös antiszemiták voltak. Hej ha tudták volna, micsoda virstli mellett vigadnak!

Az én jutalmam sem maradt el Rosenberg et Comp. részéről. Kaptam egy 2 kilós csomag virstlit s azon nyilatkozatot, hogy minden hétfőn reggel ugyanennyit vehetek fel bérmentesen a postáról. Ha nem tartottam volna állásomon alólinak, virstli üzletet nyithattam volna Nagyváron. Persze erről a honoráriumról hallgattam a pénztárnok előtt, hiszen a feléhez joga lett volna. Minek oszszam meg lapom összes jövedelmeit a pénztárnokkal silány kosztom fejében? Hallgattam hát s ettem a kóser virstlit, habár lelkiismeretem virstli-furdalásokat érzett.

Kis idő múlva kezdtem már unni a virstlit. Egy levélben megírtam ezt Rosenberg et Comp.-nak s egyuttal arra kértem, hogy virstli helyett jobb néven vennék egy-egy rud szalámít, sonkát, groyi sajtót, vagy más ilyesfélét s ez kétségkívül még hathatósabban ösztönözne engem a Rosenberg et Comp. czéjének érdekében eddig tett szolgálataim önzetlen folytatására. Nehány nap múlva meg is jött az érdeemes czégtől a zsiros válasz 2 rud szalámi s 10 drb. szafaládé ajánlatos nem kóser minőségében azon biztatással, hogy jövőre, ha az eddigi pártolásban részesül Nagyvár részéről, még kávé és beszótt halakat is kész leend küldeni.

Magától értődik, hogy ezután még jobban buzogtam a virstli érdekében. Lapom minden száma hozott egy-egy érdekes közleményt a virstliről. Valóságos virstli-irodalmat tettem meg lapomban. Majd tárczában szóltam híres virstli evők életéről, majd meg a napi hírek rovatában beszéltem el érdekes eseteket a virstliről.

Még a pénztárnokom is, ki pedig étel dolgában rendkívüli conservatív volt s nem igen terjeszkedett túl a hüvelyes veteményeken diszló „szegény vitézen“ s a esütörtöki és vasárnapi marhahuson, hozatott egy csomag virstlit. Jóízűen ettem és diesértem, mert vacsorára más és nem kóser husnemű várt.

Igy tartott ez jó sokáig. Nagyvár nem unt bele a virstlibe; sőt mikor észrevették az emberek, hogy a sok virstli következtében duzzognak az egészséges élet-erőtől, még jobban neki estek. A virstli evésnek ezen mániája nekem minden napra finom és válogatott vacsorákat, — de a doktorban, patikáriusban s a mézárosban dühös ellenségeket szerzett.

Ki tudja, meddig éltem volna ilyen gyöngy-életet, ha a képviselő-választás közbe nem jö. Ez a nemzet-felforgató időszak az én szerencse-csillagomat is elűzte szerkesztői életem eddig oly ragyogóan fényes egéről. Hej Rosenberg, Rosenberg! ha tudtam volna!

Már alakultak a pártok; községünkben kettő szerveződött. A szabadelvű párt feje Nyers polgármester, az antiszemita párté meg a doktor volt. Lapomban a kormány mellett kellett állást foglalnom, azt ajánlanom, magasztalnom s a mel-

lett rettenetesen ütnöm az antiszemitékat. A községnek minden valamire való polgára az antiszemitékhoz csatlakozott, — a kormánypártnak alig volt összevíssa 10 híve. Képzhetni, hogy milyen lehetett helyzetem, midőn az egész község meggyőződésével és elveivel szembe kellett állnom.

A szabadelvű párt végrehajtó bizottsága felírt Pestre, hogy küldjenek onnan egy képviselő-jelöltet, ki kép és beszélni is, meg tenni is azaz fizetni, mert Nagyváron az antiszemitismus szele dul. A kormány egyet gondolt s az antiszemiték ellen leküldött egy szemitát, Dr. Rosenberg fővárosi ügyvéd személyében, ki április közepén meg is érkezett községünkbe. A község példás áhitattal hallgatta végig programmbeszédjét, megéltjezte s a jelölt ur által „A bolygó zsidó”-hoz címzett vendéglő nagy éttermében adott banketten párt és rangkülömbőség nélkül ette végig a jóízű vacsorát. Dr. Rosenberg a „boldog viszontlátás” reményében távozott körünkből.

De az antiszemiték, daczára a jóízű vacsorának, nem nyugodtak. Jelöltjük gróf Farkas Mór volt. Diádallal hozták be a városba, miközben száz meg száz torokból hangzott a Kossuth-nóta dallamára:

„Meghót az eszlári kis lány,
Nem kell nekünk zsidó lüdmáj;
A ki hazáját szereti,
Az gróf Farkas Mór't ilteti.
Eljen Farkas Mór!”

A gróf urat azután a vendéglő kávéházába kísérték, mert itt vala programmbeszédjét elmondandó. A rozsolisokkal, meg téstákkal körülakott kathedraszerű emelvényen hól mások a kasszirnó unatkozott vagy strinfút kötött, foglalt helyt a jelölt. Csend állott be s a gróf ur beszélni kezdett. S beszélt hévvel, lelkesen. Jeruzsálem, Makó, Nagyvár, Eszlár, Galiczia, Pattagonia s tudja a jó Isten még micsodás helyek váltakoztak beszédében. Ipar, művészet, alkotmány, műbor, közoktatás, vám, rabbiképzés, adó egytől-egyig szerepeltek. S midőn beszédjét azzal végezte, hogy „éljen a fillozerától és zsidótól ment független Magyarország!” leirhatatlan lelkesedés vett erőt a civiseken, mely szünni nem akaró éljenzésekben nyilvánult.

Következett a vacsora. A kormánypártiak — hivatalosok nem lévén — távol maradtak; én mint a helyi lap szerkesztője az első között voltam. A második fogás zaftos virstli volt — veszemre. Az érdemes gróf ur, ki a zsidószagot jobban meg érezte, mint a legjobb kopó a nyulét, alig harapott a virstlibe, felkiáltott: „Hát kendeknek, érdemes hazafiak, már sakter készíti a virstlit?”

Az egész publikum abba hagyta az evést; én meg teljes resignációval folytattam, miközben tényéromról föl se mertem tekinteni.

„Ejnye, ejnye, — folytatá a gróf — hát ennyire sülyedt a jó magyar nép, hogy zsidó virstlit eszik s hogy ezzel traktálja zsidó-ellenes jelöltjét? Tán a koresmáros veszett meg, vagy zsidó?”

„Dehogyan zsidó, becsületes kálvinista” — jegyzé meg a doktor.

„Hát hogy kerül ide zsidó virstli? — folytatá dübösen az antiszemita jelölt, — hiszen ez gyalázat, elvtelenség, hazaárulás!”

Belépett most a vendéglős.

„Meginstálom alázattal a méltóságos gorof urat, — kez-

dé — ezen itten levő virstlit Pestrül rendöltem, a honnan az egész község már több mint egy éve hozatja. Ez, meginstálom rendös, becsületös virstli.”

„Engem nem tanít meg arra, mi a virstli, — mondá hevesen a gróf — ettem én eleget, de ilyent még nem. Kérem doktor ur, tessék csak megvizsgálni közelebről, vajjon micsodás virstli ez. Koresmáros hallja, kitől, miféle firmától hozatta a virstlit?”

„Rosenberg és kompányvistájától, Budapestről: az újság-szerkesztő ur azt rekomendálta.”

„Eláll az eszem. Ez hallatlan. Hiszen az kóser, zsidó mézáros, kitől csak zsidó vásárol s kinél csak zsidó rituális módon készült hűsennemt kaphatni. Hát annak az újság-írónak elment az esze?”

Most már beszélnem kellett.

„Megbocsát, Méltóságod, de a hirdetésekben foglaltakért a szerkesztő nem felelős. Én nem nézhettem utána...”

„Hát az a sok lelkes ajánlás. Mire való volt? E mögött van valami!” — jegyzé meg gyanus hangon a doktor.

„Aztán Rosenbergnek a kormánypárti jelöltsége! — folytatá a nemes gróf. — Mernék fogadni, hogy ő annak a pesti zsidó mézárosnak a fia, vagy bátyja, vagy legalább rokona. Ennyire meggyalázni egy magyar községet! Ez, szerkesztő ur, enyhe kifejezéssel élve, botrányos visszaélés a sajtóval.”

Ismét beszélnem kellett, pedig fött már fejem, gyomorom egyaránt.

„Méltóságos jelölt gróf ur, azaz grófi jelölt ur, megbocsát, de ezen állítólagos zsidó virstli...”

„Abczug! Le vele! Ki vele!” hangzott mindenfelől.

„Szót kérek! — kiabálám teljes tüdővel. A vádlottnak joga van magát védeni. Hirlapom beltartalmáért felelős vagyok, de a hirdetésekét at nem vizsgálhatom.

Aztán ha a község polgársága egy éven át egészségének gyarapítására ette a virstlit, szeretném tudni, micsoda különbség van zsidó vagy nem zsidó virstli között. Azt hiszem, semmi.”

„Ki vele, ki vele! Megesalt! Aruló!”

„De igen is van s remélem, önnek nem szükséges ezt megmagyaráznom, — mondá a gróf jelölt. Önnek tudnia kellett s kétségkívül tudta is, hogy milyen aljas czélokna szolgál lapjával. Ön községét megcsalta, annak bizalmával visszaél, egy zsidó jelöltet a nyakukra hozott, a ki majd hoz több virstlit...”

„Abczug virstli! Abczug Rosenberg! Abczug szerkesztő! Ki vele!”

S mielőtt magam jóformán észrevettem volna, már künn feküdtem a kövezetmentes uteza pocsolyájában...

Dühtől és szégyentől összetörve valahogy haza vánszorogtam. Már most mit csináljak? Ha itt maradok, kiteszem magam az ellenem felbőszült polgárok féktelen indulatosságának, — ha pedig itt hagyom az egészet, akkor világos jelét adom bűnös voltomnak. Hánytam, vetettem magamban a körülményeket, míg végre elhatároztam, hogy szököm.

Csekély holmim összecsomagolásával csakhamar készen voltam. Még egy pillantást vettem a szerkesztőségi irodámra s indultam az éj sötétében az indóház felé. Isten veled Nagyvár!

Szerencsésen meg is érkeztem másnap Pestre, hol egy ügyvédi irodában kaptam napidíjaként alkalmazást. Erősen készülök az ügyvédi vizsgálatokra s ha Isten segít — úgy 2 év múlva doktor juris és hítes ügyvéd leszek.

Ezelőtt mintegy két héttel három törvényszéki idézést kaptam; mind a háromban vádlott vagyok. Nagyvári község testülete perelt be család miatt, a menyiben velők zsidó virstlit ettettem; — a nagyvári vendéglős a második vádlóm, ki üzletének megkárosításáért von felelősségre s anyagi és erkölcsi kártérítést kíván; a barmadik pedig aosztadó pénztárnokom, ki „a Nagyvári Hírfutár cz. hetilap hirdetési íjvédelmei felének illetéktelei elkezelése“ címén adott be ellenem panaszt. — Nem íjdedtem meg egy esepet sem; van nekem eszem. A törvényszéknél vagy 2 évig elhuzatom a pereket s akkor mint ügyvéd legalább én magam dolgozom magamnak. S erős a reményem, hogy mind a hármát megnyerem.

Ez még csak valószínű; de az bizonyos, hogy több virstlit nem eszem. --

Z. A.

Kisebb közlemények.

— **Vidéki levél.** Kath. hitéletünkben a templom véd-szentjének ünnepe, mindig nevezetes mozzanatot képez. Alig hallatja szavát a torony ércnyelve, s már is a községnek hivei mintegy megijedve, ünnepi díszben sietnek a templomba, hogy ott porba hullva, térdre borulva hálát rebegjenek az Urnak, s tisztelettel adóznak közös véd-szentjöknek.

Ezt tették Gyergyó-Szt-Miklós lat. szert. hivei is f. hó 6-án Szt. Miklós püspök ünnepén. A nagyterjedelmű „magyar templom“ padjai máskor sem fárádnak el a hivek utáni várakozásban, de most nem csak ezek, de maga az izlésesen feldíszített szt. egyház is majdnem képtelen vala az ájtatoskodók befogadására. Miről tesz ez tanúságot, ha nem arról, hogy ahol ezrek ajka és ezer nyelv egyszerre zengi az „Uram hiszlek“ magasztos hitvallást, mint itt is, s a hol 600-nál több társulati tag közös elhatározással igéri szívét cserébe Jézus szentséges Szívének, mint tevék az említett ünnep délutánján itt is: ott kath. szt. vallásunk vihar-tépte, de szétzuzhatlan fáján még sok zamos gyümölcs fog teremni. És ha talán volna néhány tévelygő juhoeska a jök aklán kívül, az is örömet megtér oly meggyőző szívhez szóló szónoklat után, milyennel Karczfalva plebánosa ft. Rancz János a hit mezejét bemutatá.

Az ünnepélyes szt. misét teljes segédlettel, mozsarak dörgése között méltós. Both Ferencz gyergyókerületi főesperes és t. kanonok ur végezte.

Az ám, kanonok ur! S épen azért örvendünk annyira, mert csak alig pár héttel ezelőtt ünnepeltünk Remetén a mindig Betegh s mégis ifju lelkü agg alesperesünk secunditáján, s ma ujra zengedezhetjük: Magnificat anima mea Dominum. Quia rexpexit humilitatem servi sui. Ugy van, mert a mint e lapnak t. olvasói mindnyájan tudják, kerületünknek szeretve tisztelt főesperesét mlts. Both Ferencz urat,

a kedves „Both bácsit“ a magas püspöki ajánlás folytán a királyi kegy címzetes kanonokságra emelte.

A méltós. kanonok ur, — mint ilyen — paptársai között először a gy.-szt.-miklósi búcsun jelent meg, hol az isteni tiszteletet követő ebéden ft. Ferenczi Károly plebános szép szavakkal hozá a jelenlévők tudomására a mindenki által obajtott és jól megérdemelt kitüntetést.

Az édes atya öröme a gyermekeké is; már pedig ilyen viszony létezik „Both bácsi“ és a gyergyói papság között. Nem lehet esodálni tehát, ha eme kedves hír hallattára, negyedszáz egyházi és világi intelligens ajakról a szeretet hangján hetvenöt harsány „éljen“ egyszerre és egymásután dördült el.

Meghatva és mély alázattal köszönte meg ezen tisztelegést a kitüntetett főesperes ur, s habár ibolyaként szerénykedik is, mi, kik benne egy földön járó angyalt, a pietas, scientia és charitas képviselőjét tiszteljük, ismét és ujra kívánjuk, hogy az Isten engedje ezen ujjab kitüntetést sokáig élveznie! Kérjük a pásztorok Pásztorát, hogy ezen egyenes czedrusnál becsesebb, s az erények drága köveivel ékített „Bot“-ot fejünk felett még sokáig tartsa! Amen.

Gy. Szt. M. 1891. decz. 7.

Frater Minimus.

— **Borbára napja Petrozsényben.** Megható ünnepe folyt le decz. 4-én hitközségünkben: Borbárának, a bányászok véd-szentjének napja. A mélyen vallásos nép még pár nappal ezelőtt kezdett készülni — valiaskülömbőség nélkül. Az intelligentia Borbára előestéjén — szokás szerint — bankettirozott. Magán a napon az idő is kedvezett. A nép sokasága példás ájtatossággal járult a szt. gyónás és áldozáshoz. 10 órakor ftdő Jancsó Ernő, piskii pleb. lépett a szószékre, a hol először szüz szt. Borbára életét ismertette zamos, ékes nyelven; majd áttért a hivek áldozatkészségére s a könyvekig meghatott mindnyájunkat. „A hol — ugymond a többi közt — 20 évvel ezelőtt a farkasok ordítottak; a hol a pásztor botjára támaszkodva szemlélte az általa szétterített hangyaboly lakóinak mozgását, ott ma a petr. lakosság lázas tevékenységét, szorgalmát s épületes adakozását szemléli az idegen. Mert maga a gyönyörű templom s annak teljes s még ékesebb felszerelése a ti szívetek ájtatosságát hirdeti.“ stb.

Ezután a szt. mise bemutatásához fogott. A szt. mise alatt a petrosényi kitünően szervezett dalárda énekelte Broszig „f. moll“ miséjét. Az idegen megáll és bámul, hogy e félreeső helyen mennyire van az egyh. zene és ének kultiválva. Nagy városokban sem hallható külbömb¹⁾: a brassaival s szebe-nivel vetekedik. A férfiak és nők négyes énekét vonó- réz- és fuvó hangszerekkel kísérik, az egésznek pedig korrekt, egyöntetűséget s a hol kell, rapid szabályosságot a kitünő orgonista mestertogásai adnak. Offertoriumra a helybeii pleb. ftdő Weber Béla főesperes ur Cherubini „Ave Maria“-ját, melyet ő Párisban hallott először s hozott magával, énekelte kellemesen dörgő hangjával. Ennek az egyházi zenében teljesen otthonos embernek egyedüli érdeme a dalárda főnállása és virágzása, mint a ki éjjeleit is föláldozza azért, hogy az istentiszteletet működése helyén a külföldiekéhez hasonlóvá tegye.

Méltó dieséret és hála illeti azt a 66 éves hatalmas embert és főpapot!

1) Itt Fehérvárt bizonyosan nem.

Fel. szerk.

Szt. mise után hazamentünk, megszenteltük a napot s a kinek módjában állott, föl is szentelte. Ad multos annos!
Egy ünneplő.

— **Tanügy.** Peselneken, 1891 nov. 23. A háromszék-megyei kézdiorbai róm. kath. tanítótestület nov. 18-án Altorja nemes községében a róm. kath. iskola helyiségében tartotta 56-ik őszi rendes vándor közgyűlését Bartha Agoston elnök elnökle alatt. A rendes tagok teljes számban 42-en jelen voltak; a pártoló tagok közül ott volt mélt. Bálint László ker. főesperes, tiszteletbeli elnök, mélt. Gidófalvi Gergely ezim. főesperes, főt. Mihály József helybeli, Bence Lajos futásfalvi, Rápolthy Ferenc szárazpataki, Tamás Dávid csernatonai plebános urak, tisz. Karácson József, Tamás István, Fekete Imre, Szabó Márton, Puskás Gergely segéd-lelkész urak, Sólyom Géza káplán-tanító. A vendégek közül felemlítést érdemelnek: Tkts. Sólyom Ferenc helybeli körjegyző Tek. Barthos János közs. főbíró, Sólyom János közs. tanító, László Ferenc és Kolombán Pál, kik egész odaadással, tesztült figyelemmel hallgatták végig gyűlésünk folyamatát; részt vett abban több tanügybarát is.

A gyűlést megelőzőleg a díszes egyházban esendes misét mondott helybeli s. lelkész Fekete Imre, mialatt a tanítói kör szép összhanggal énekelt elnök vezetése alatt. Ezután a szép számban összegyűlt lelkési és tanítói személyzet, s a községi lakosok közül nagyszámban megjelentek d. e. 10 órakor a helybeli róm. kath. iskola egyik tantermébe bevonulánk, mely zsufolásig megtelt. Itt Bartha Agoston egyk. elnök elfoglalván székét köszöntö a gyűlést, -- s a „Jöj el Szentlélek Isten“ segítségül hívása után, szokott modorával szép szavakkal üdvözlé a teljes számban megjelent tagokat, s vendégeket, a gyűlés folyamára Isten segítségét és áldását kérve, azt megnyitá; mely elnöki megnyitó éljenzéssel véte-tett tudomásul.

Tárgyak voltak:

I. Elnök felhívására Sólyom József helybeli tanító gyakorlati tanítást tartott vegyes iskolájában a III-ik osztálytal. A magyar nyelv köréből ismertette az igének 3 fő idejét u. m. jelen, múlt és jövőt, mi alatt a IV—V-ik osztályt hallgatólagosan foglalkoztatta számfeladat kidolgozásával, a VI-ik osztályt írással. Ennek megtörténte után ezen osztályos gyermekek imádkoztak és szép csendben eltávoztak, miután jött az I-ső és II-ik vegyes osztály.

II. Sólyom Mihály helybeli kántor tanító a II-ik vegyes osztályosokkal tartott gyakorlati tanítást. A beszéd és értelem gyakorlatok nyomán nagyon ügyesen ismertette a lovat.

III. Egyleti főjegyző olvasta fel a múlt sósmezei gyűlésről felvett jegyzőkönyvet.

IV. Elnök felszólítására a vendégek visszavonultak bizonyos ideig, mialatt a bírálatok ejtettek meg és pedig: Sólyom József gy. tanítása vétetvén bírálat alá, ahhoz többen hozzá szólottak, mely több helyesen megtett észrevesző bírálat után, a jó fegyelemmel tartott gy. tanítást gyűlés egyhangulag teljesen sikerültnek mondta ki.

Sólyom Mihály élénk tanítása bíráltatván, ahhoz pro te contra sokan hozzá szólottak, — s több élénk eszmecsé-

re után Sólyom Mihály gy. tanítása gyűlés által teljesen sikerültnek nyilvánított.

A jegyzőkönyv azon megjegyzéssel, hogy ha valam lényeges változás jönne elő jegyzőkönyvbe vétessék, s miután a jegyzőkönyvben lényeges hiba nem találtatott, az minden pontjában helyben hagyott, s gyűlés által hitelesített.

V. A mult gyűlésen mélt. Bálint László ker. főesperesi elnökle alatt kinevezetett egy 10 tagu bizottság, mely bizottságnak teendője volt a már megvitatt dalkörre vonatkozó alapszabályokat még egyszer vita tárgyává tenni s tett észrevételeit a körnek jelen gyűlésen előterjeszteni. — Ezen kiküldött bizottság nevében mélt. Bálint László ker. főesperes tiszbeli elnök gyűlés elé terjeszti, hogy a dalkörre vonatkozó már kidolgozott alapszabályokat mint teljesen korrekt dolgozatot merőben a közgyűlés által elfogadni ajánlja, mit a közgyűlés egyhangulag el is fogadott, — s azt Püspök urunk Ő Nagyméltóságához megerősítés és jóváhagyás végett felterjeszteni véleményezi. — Egyuttal a tan. egyleti alapszabály némely pontjai módosítását kívánván, annak módosítása, — s a dalköri alapszabályoknak oda való beosztása elintézésével tisz. elnök, rendes elnök és jegyző kéretnek fel és bizatnak meg a gyűlés által, — s annak Ő Excellentiájához való fölterjesztésével tiszteletbeli elnök megbízott.

VI. Bartha Agoston a „Két koldus“ ezimű költeményének szavalása a már jó előre haladott idő rövidsége miatt jövő gyűlésre halasztott.

VII. Papp János kartársunk érdekeny szavakkal köszöni meg a gyűlésnek azon szíves figyelmét és jóindulatát, melylyel az őt ért kemény esapás alkalmából saját pénztárából 10 frt o. é. segíteni szíves volt, -- s kívánja, hogy ővja Isten minden tagját hasonló esapástól.

VIII. Tiszteletbeli elnök mélt. Bálint László ker. főesperes a gyűlés elé terjeszti, hogy a háromszéki vasut megnyitása alkalmával a tan. testület magát képviseltesse. — A gyűlés kebeléből kiküldi s magát képviselteti következő tagjai által u. m. Bartha Agoston, Kovács Ferenc, Gábor Endre, Bara Ferenc, Borbáth János, Finta Gáspár, Bardócz Mihály, Imecs András, Sólyom József, Sólyom Mihály, Szabó Sándor, Opra János, Hamar Bálint és Lőrincz Lajos tagok által.

IX., Györbíró Ignác szentléleki tanító tagtársunk újból belép tanítóegyletünk taja körébe; mint új tagok bemutatják magukat: Kosztándi János lemhényi tanító, György Ferenc lemhényi s. kánt-tanító, Gligor Ferenc berezki s. kánt-tanító, Horváth Mihály gelencei s. kánt-tanító, Péterfi Árpád szentléleki tanító és Opra János ifj. szentlék-kiskászoni tanító tagtársak, — s a testület rendes tagjaivá lesznek, kiket a gyűlés éljenzéssel fogadott keblébe.

X. Tárgyaltatt több indítvány és keblü ügy.

Végül a jövő gyűlés helyül Futásfalva álapított meg sorrend szerént. A tárgysorozat kellő időben az elnöknel jelentendő be.

A d. u. 2 órakor végződött gyűlés után Tkts. Sólyom Ferenc helybeli körjegyző urnál kedélyes ebédünk volt, mely alatt szép pohárköszöntéseket hallottunk Bartha Agoston, Barthos János közs. főbíró és még többek ajkáról elhangzani, mely után baráti kezet szorítva szép csendesen szétoszlánk.

Kelt mint fenn.

Kovács Ferenc s. k.
tan. egyleti főjegyző.

IRODALOM.

* **Jézus szentséges szíve.** Oktató imádságos könyv: melléklettel szűz Mária sz. szíve tiszteletére. Hübner Agoston S. J. főgymn. tanár, Patisz György S. J. nyomán. Budapest, 1891. Ime a könyv, melyet tiszteft közönségünk évek óta ohajtott és annyi levélben sürgetett. Mindenki látni fogja, hogy nem hiába késett, mert oly zamatos imádságos könyvvé vált, mely, mint hisszük, a legkeresettebb-könyvek közé lesz sorozható, annál is inkább, mert meg van benne a reggeli imádságtól kezdve, minden más alkalomra szolgáló imádság. De azon kívül tartalmazza mind azon ájtatosságokat, melyek Jézus sz. Szíve tiszteletére szokások: a szent kilenczedet, a keresztutat, stb. Alkalmas helyeken világos magyarázatokat, szivreható és vigasztaló oktatást szőv közbe. E könyv valódi kincses háza a legszebb imádságoknak és ájtatosságoknak Jézus sz. Szíve tiszteletére. A kiállítása méltó a tárgyhoz: esinos, díszítésekkel és képekkel ellátva. Az imádságok mindig nagyobb betűkkel vannak nyomva. Árát csak bámulni lehet: az 512 oldalra terjedő könyv vászonkötésben 80 kr. Chágrin bőrkötésben és aranymetszéssel 1 frt. 40 kr. A szállítás mindig ingyen. Ki 10 példányt rendel, a tizenegyediket ingyen kapja; így minden tízre egyet. Füzve nem kapható. A megrendelés a „Hírnök“ szerkesztőségéhez (Kaloosa, Kollegium) intézendő.

— **Irodalmi jeientés.** I. „A Megváltó“ — Jézus földi élete, a négy evangélista és több jeles kuttő nyomán. Füzött példány 50 kr; félvászon kötésben 90 kr.

II. „A keresztény szeretet leánya.“ Emlék-irat egy irgalmasnővér naplószerű jegyzetei alapján, egy képpel; több emelkedett szellemű egyházi író gondolatainak felhasználásával, a „Karthauzi“ elbeszélő s elmélkedő alakjában. Ara füzve 50 kr; díszes kötésben 70 kr;

III. „Karácsonyi pásztorjáték,“ versekben. Ara 5 kr., 10 példány 40 kr., 20 példány 75 kr. Tömeges megrendelésnél kedvezmény. Szatmáron, Dr. Buza Sándor, papnövedei aligazgató.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Boldogasszony szeplőtelen fogantatásának ünnepén** a székesegyházban nsgos és ftdő Bálint Károly apát kanonok ur pontifikált. Az ünnepi szónok új plebánosunk nsgos és ftdő Imecs F. Jákó kanonok ur volt, ki remek beszédben fejtegette a nő hivatását. Ő nagyságát, mint egyházmegyénk egyik legkiválóbb szónokát örömmel üdvözljük katedralisunk szöszkén s szivből ohajtjuk, hogy minél gyakrabban hintse onnan Isten igéjének magvait a fогékony keresztény szivekbe.

— **Irodalmi társulatunk,** mint már mult számunk-

ban jeleztük, f. hó 13-án vasárnap d. e. 11 órakor a város-ház nagytermében nyilvános felolvasási gyűlést tart, melyre a t. tagokat s az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívjuk. Felolvasók: Forster J. „Az afrikai rabszolgakereskedésről.“ és Zlamál A. „Egy szegény asszony védelme.“

— **Meghívó.** A kézdi-vásárhelyi oltár-egyletnek folyó évi december hó 13-án d. u. 1 $\frac{1}{2}$ órakor, K. Vásárhelytt, a kantai gymnasium nagy termében közgyűlése leend, melyre az érdeklődők, alapító és rendes tagok tisztelettel meghívotnak. A közgyűlés főbb tárgyai: 1. Igazgatói beszéd. 2. Titkári jelentés. 3. Püspök ur ő nagyméltóságának felmentése az 1890 évi számadásról. 4. A számvizsgáló bizottság jelentése. 5. A viszkeresztii gyűjtés eredményének bejelentése és a gyűjtésnek a jövő évre való elrendelése. 6. A tárlat eredményének bejelentése. 7. Folyó ügyek és indítványok. Kézdi-Vásárhelytt, 1891 december 8-án. Elnöki megbízásból: Bálint László igazgató, László József főjegyző.

— **Nyomatott „Jótekonyság.“** A gyergyószentmiklósi szegény tanulókat segélyező egylet 1889. jun. 6-án nemesak estélyt rendezett a tanulók javára, hanem „Jótekonyság“ czím alatt az nap lapot is adott ki. Kritsa Konrád író-társunk szerkesztette a „Jótekonyság“ egyetlen számát — ügyesen. Miután a napokban jutott kezünkbe mondott lapnak egyik példánya: nem tartjuk fölöslegesnek arról pár sorban említést tenni. A vezércikket a közszeretetlen részesező Görög Joachim örmény kath. plebános írta; eszmegazdag dolgozatából ime egypár sor: „A szív világában is történt a századok folyamán haladás. Egy drága kincsesel gazdagodott a szív, melyhez nem a föld gyomrában pislogó mécsvilág hanem a megnyílt ég vakító fényugara vezette az embert. E drága kincs — a részvét. E kincs szerezte vissza az embernek elvesztett méltóságát, e kincsben rejlik azon báuerő, az újvilág esodája, mely a rongynak értéket adott, s a puha kézre a szegények és árvák szeméből rábullott könnyeseppe becsesebbé tette a legnagyobb gyémántnál.“ — Kritsa Klára, kinek szép tollal írt érdekes dolgozataiban nem egyszer gyönyörködött már az „Armenia“ tiszteft olvasó közönsége — „Jóit és nyomor“ czím alatt írt egy alkalomszerű életképet, melynek befejező sorai ezek: „Oh! ti gazdagok, kik gyönyör-és jólétben usztok, nyujtsatok segélyt azoknak, kiknek a sorstól csak bánat, szenvedés, nyomor jutott osztályrészül; törüljétek le a szegény szenvedők és árvák könnyeit! Minden mulandó az ég alatt; de a jótettek, a szeretetnek áldásos emléke mindig élni fog a haládatos szivekben...“ Az első levelet Eránosz Bogdán, ez a derék, mivel, köztiszteletben álló férfiú írta, ki buzog a szép, jó és nemes eszméért, ki előmozdítója a közjóletnek. „Ha segíteni kell, hol a keresztényi szeretetnek legnemesebb tettei nyilvánulnak — így szól a fenkölt gondolkodás — ott teljes erőmből s őszinte szívvél közrehatni: legelső kötelességem.“ — Görög Kata ezt írta: „Felkért a szerkesztő úr, hogy írjak bármily keveset, csak — szivesen. Nemde elég kevés, ha arra kérem mindnyájokat: áldozzanak a szegény tanulóért bármily keveset, csak — szivesen.“ — Dolgozatot adtak még a „Jótekonyság“ nak dr. Fehér Dávid, a Fehér kisasszonyok, Szász Etelka, Römer Ilka, Havas Jakabné, és Juhász Károly. — A tér szűke miatt még csak néhány sort a lap azon rovatából, mely „Humor“ nevet visel: Gyergyó szt. Miklósban, ebben az örményszékely

városban, mely szent is, Szász a járásbíró, Görög az örmény pébános, Székely a tanító, Lengyel az ács, Török a eszmadia, Rätz a festő, Oroszok a földművesek, Tatárok a napszámok; Császár a postamester, Juhász a tisztviselő, Bíró az adóírást, Madarász a rendőrbiztos, Kánya a joggyakornok, Havas az állatorvos, Asztalos a szőcs, Kovács a vendéglős, Varga a kovács, Katona a varga, Szabó a könyvnyomdász Czimbalmos a pléhes, Nyerges a hivatalnok, Paizs az asztalos, a Burjánok gazdák, a Kádárok birtokosok; Borbély a keresztes, Fazakas a sekrestyés, Vizi a czipész, Sáfrány a hivatal-szolga, Hideg a rendőr, Bot a tanácsos, Mészáros, (volt az) esperes, Karácsony a mészáros, Czifra gazdag boltos, Sáska dohánytrafikkás, Keresztes fűszeres, Veres, Fehér a doktor és Zöld az asztalos. Isten mindnyájokat éltesse!

— **Temetőben temetéskor tanusított botrányos viselet büntetendő vétséget képez.** A temető a temetkezési szertartás alkalmával vallási szertartásra rendelt helyiségnek tekintendő, s azért a jelzett alkalommal ott elkövetett vallásos érzelmet sértő cselekmény a büntető törvénykönyv 191. §-ában körülírt vallás szabad gyakorlata elleni vétséget képez. Ugyállás. Vádolt I. Nikola 1888. márczius 9-én a T. Zsófia temetésén kissé ittas állapotban megjelent, sapkáját fején és pipáját szájában tartva, a temetési szertartás folyama alatt a sirásokkal fenhagyon beszélgetett, s midőn e miatt a szertartást végző lelkész által rendre utasított, azzal szökváltásba elegyedett s íranta oly tiszteletlen magaviseletet tanusított, hogy további kellemetlenségek kikerülése végett a szertartást félbe kellett szakítani, s az csak vádolt eltávózása után volt befejezhető. Egyáltalán vádolt ez alkalommal oly tiszteletlen és botrányos magaviseletet tanusított, mely az ott jelevoltaknak ugy az elhunyt iránti kegyeletes, mint vallásos érzelmet mélyen sértette. Itéletek. Az illetékes kir. törvényszék vádlottat a B. T. K. 191. §-ában körülírt vallás szabad gyakorlata elleni vétségben bűnösnek kimonodta és kéthavi fogházra ítélte. — A másodfokúlag eljáró kir. ítélőtábla azon indokolással, hogy vádlottnak jelzett cselekményét nem lehet a B. T. K. 191. §-a alá vonni, mivel a temető a vallási szertartással eszközölt temetés alkalmával ugyan színhelye a vallási szertartás gyakorlatának, azonban főrendeltetését tartva szem előtt, nem tekinthető a vallás szertartásai gyakorlatára rendelt helyiségnek, az elsőbírósiági elmatasztáló itéletet feloldotta. — A kir. Curia azonban 1891. márczius 18-án, 1890. évi 8388. sz. a. hozott itéletében a másodfokú itéletnek megváltoztatásával az eljáró kir. törvényszéknek itéletét hagyta helyben, miután nemcsak az egyházi ünnepélyességek czéljára kizárólag szolgáló helyiség tekinthető vallási szertartás gyakorlatára rendelt helyiségnek, s ebből folyólag a sirnál végzett istentisztelet alkalmából a temető is ezen tekintet alá esik. (Büntető jog tára XXII. kötet. 11 szám, 169—171. lap.) (H. K.)

— **A nagylelkű jötevőkhez!** Erdélynek északnyugati szélén fekvő Magyarköbllös római katolikus fiókbitközség nagy idő óta Templom nélkül áll. Az igazán vallásos lelkek ismerhetik csupán teljes nagyságában szánalomra méltó helyzetünket: midőn nincsen körünkben szent Hajlék,

hol gyarló lelkünk Istenének áldozzék, a hol a földi kínos vergődések között kifáradt szívünk az imádságban oly édes isteni nyugalmat feltalálhatná, a hol bennünket a Jézus Krisztusi megemlésthatlan örök evangéliumára oktathatnának. Ti nagylelkű emberek időnként leborulhattok az Úr Isten szent oltára előtt, elrebegethettek bűző kebletek hálaímádságát, van hely a hol ellenállhatatlan könyörgéseket fölfogják és Égbe vigyék az Úr angyalai, de nálunk nincsen oltár, bonnan a Magasba szálljon szívünk áldozata. Mi szegények összes tehetségeinket megfeszítjük hogy Istennek Templomát emeljünk de minden fáradozásunk sikertelen a jölelkű emberek segítségére nélkül. Hanem azért Isten szent nevében hozzákezdünk a nagy munkához. Nagyméltoságu Főpásztorunk az erdélyi Püspök Úr Ó Excellentiája ez évi 3521 (okt. 10) számú magas leiratával kegyelmesen megengedni méltóztatott, hogy alázatos könyörgésünkkel a ti jó szívetek ajtajához járuljunk. Segítsétek nyomoruságos helyzetünkön! Segítsétek könyörödományaitokkal a magyarköbllői római katolikus fiók bitközség Templomát fölépíteni! E szent czélra összehozott vallási és magyar nemzeti missiot teljesítő könyörödományokat Isten fogja megjutalmazni, mi buzgó imáinkban sokszor megköszönjük s azonkívül nyilvánosan elszámoljuk. Magyarköbllösen, 1891 november 18 án Anyae gyház: Szarvaskend. u. p. Esztény per N. Iklód. A fiók bitközség nevében: Agoston Lajos s. k. lelkész. Boldizsár Dénes s. k. jegyző. Kállai Gábor s. k. gondnok.

— **Az erd. róm. kath. irodalmi társulat pénztárába fizettek:** Takó Béla, rtg. 1889-re 2 frt. 1890-re 2 frt. Márkovich Jakab, ptg. 1891-re 5 frt. Petres Bálint, elf. 1890-re 1 frt. Rác István, elf. 1891-re 1 frt. Andrásy Sándor, elf. 1891-re 2 frt. Steinitzer Ede, rtg. 1891-re 2 frt. Simon Sándor, elf. 1891-re 2 frt. Miklós Albert, elf. 1891-re 2 frt. Pfálec Károly, elf. 1891-re 2 frt. Demeter Imre, rtg. 1890-re 2 frt. Lázár Antal, elf. 1891-re 2 frt. Nagy Ignác, elf. 1891-re 2 frt. Nedelka József, rtg. 1891-re 2 frt. Orbán Ferenc, 1891-re 2 frt. Balint Gergely, elf. 1891-re 2 frt. Veress Sándor, rtg. 1891-re 2 frt. Kalit Ferenc, elf. 1891-re 2 frt. Szöcs János, elf. 1891-re 2 frt. Veress István, ptg. 1891-re 2 f. 50 kr. Lukácsfi Manó, ptg. 1891-re 2 f. 50 kr. Központi tanító testület Kézdi-Sztléleken. 1891-re 4 frt. Pap Gyula elf. 1891-re 4 frt. Zagya Mihály, elf. 1891-re 4 frt. Bors László, elf. 1891-re 4 frt. Sneff József, elf. 1891-re 4 frt. Kovács Elek, ptg. 1892-re 5 frt. Puzás Mihály, ptg. 1891-re 5 frt. Seetkal Ferenc, ptg. 1891-re 5 frt. Roszkosni Elek, ptg. 1891-re 5 frt. Dr. Salzbauer János, ptg. 1891-re 5 frt. Seles Anaklet, elf. 1891-re 2 frt. Pál István, rtg. 1891-re 2 frt. Fogarasi János, rtg. 1890-re 2 frt. 1891-re 2 frt. Kóródi Péter, rtg. 1891-re 2 frt. Dr. Mohay Sándor, ptg. 1889-re 5 frt. Dr. Tódor József, rtg. 1891-re 2 frt. Dr. Téry Ödön, rtg. 1890-re 2 frt. 1891-re 2 frt. Dr. Vass Albert, rtg. 1891-re 2 frt. Dr. Cserni Béla, rtg. 1890-re 2 frt.

— **Pályázat.** A székely-udvarhelyi róm. kath. kántortanítói állomás üresedésbe jövőn, arra pályázat hirdettetik. Jövedelem: 1) kepéből pénzben 380 frt., 2) stolából mintegy 120 frt., 3) az erd. r. kath. elemiiskolai alapból 63 frt., 4) templompénztárából 25 frt., — 5) a piactéren csinos lakása — s ugyanott veteményes és gyümölcsös kert. — Pályázóknak személyes megjelenése feltétlenül kívántatik. — Pályázati határidő 1892-ik évi január hó 3-a. Sz.-Udvarhelyt, 1891 december 10-én. Jung Cseke Lajos, apát-plebános.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNY BÉLA, KÓRÓDY PÉTER, VARGA SANDOR, VASS ALBERT.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvndában Gyulafehérvárt.